

Oberczián Géza

Halott a havon

(Etűd a „Kisvárosi noir” sorozatból)

A halott a havon feküdt a városközpontban, a templom melletti kis parkban. A hajnali buszhoz sietők a korai szürkületben még észre sem vehették, csak később, a köd felszállta után látták meg a járókelők. A test egy tuja mögött hevert, néhány méterre a sétánytól. Mire a rendőrök és a mentők odaértek, a terecskét körülölelő sövénynél már kisebb tömeg bámészkodott. A helyszínelő a biztonság kedvéért mégis mindenkit hátrébb küldött, majd vadul fényképezni kezdett. Tudta jól, a gyorsaság elsődleges, ha kiderül, hogy bűncselekmény történt. Hosszúhajú szakállas fehér férfi, állapította meg, anyaszült meztelen, az oldalán fekszik összegömbölyödve, biztos narkós. Embriópóz, jutott eszébe, fura. Semmi nyoma ruházatnak, vagy annak, hogy levetkőztették volna.

Gyulai mogorván érkezett, megállt a helyszínelő mellett, nyugösen kortyolt a kávéjából. Kihűlt ebben az istenverte hidegben, morogta és a papírpoharat határozott mozdulattal a kukába lökte. Mondtam már, hogy utálok a havat, kérdezte a helyszínelőt, de az válasz helyett a megfigyelt furcsaságokat kezdte mondani. Ismerte már Gyulai rossz napjait és úgy vélte, túlon túl sok van belőlük, ezért igyekezett figyelmen kívül hagyni. Kitűnő nyomozó lehetett valamikor, gondolta, de mára megkeseredett, még jó, hogy nálunk alig történik komolyabb bűncselekmény. Hosszan ecsetelte Gyulainak, hogy miért képtelen megállapítani, történt-e bűneset egyáltalán. Először is a lábnyomok, magyarázta, nincsenek lábnyomok, vajon a hulla hogy került oda, ahol most fekszik, kérdezte teátrálisan, főleg ebben a pózban. Talán kiesett a templom ablakából, vélte Gyulai. Akkor inkább ugrott, felelt a helyszínelő, látod, amilyen messze van a faltól..., alig hiszem, hogy képes lett volna tíz métert ugrani. És semmi jele becsapódásnak.

Gyulai egyszerre éber lett és érdeklődő. Alaposan körbejárta a területet, de nem lett okosabb. Végül, mielőtt a testet elszállították, fényképeken rögzítették, hogy nincsenek nyomok. Biztos befedte a havazás, vélte a helyszínelő. Két napja nem esett, ellenkezett Gyulai. És miért meztelen, folytatta, hol vannak a ruhái, és ki ez egyáltalán. Nem várt feleletet, megszokta, ha ő nem tud válaszolni, más még kevésbé. A rejtély viszont felvillanyozta.

A halál időpontjának a halottkém a hajnali órákat jelölte meg - hozzá kell tenni, elég bizonytalanul. A halál oka ismeretlen, állította, minden vizsgálat, a boncolást is beleértve azt mutatta, hogy egy makkegészséges fiatal férfi az áldozat, akit szemmel láthatóan semmilyen módon nem öltek meg és az elhalálozás más módja sem fedezhető fel. Szóval egyszerűen megfagyott, kérdezte a nyomozó. Nem fagyott meg, felelte a halottkém. Részeg volt, vélte a nyomozó. Nem ivott egy csöppet sem, és kábítószer sem fogyasztott, mondta a halottkém. Semmi gyilkosságra utaló nyom nincsen, bár egyéb halálokat sem tudtam fel fedezni, magyarázta. A fogai épek, ha engem kérdezel, sosem járt fogorvosnál, a bőre mint egy újszülötté, nincs rajta se anyajegy, se régebbi sérülés nyoma, még egy apró kis véraláfutás sincs, tette hozzá. A harmincas éveinek elején járhat, de nincs támpont, ami alapján pontosíthatnám. Akkor végül mi a következtetés, kérdezte a nyomozó. Semmi, mondta a halottkém, a test olyan, mint egy csecsemőé, mintha halva született volna a parkban az éjjel. Vagy csak elszállt belőle a lélek.

A nyomozó elnyomott egy káromkodást és kifelé indult. A számítógépe monitorán nézte

a hulla arcát, de azonkívül, hogy ismerősnek tűnt, semmit nem tudott megállapítani. Iratai, tárcája, pénze nem volt. Az ujjlenyomatát nem ismerte a rendszer, a DNS vizsgálat sem hozott eredményt. Az eltűnt, keresett személyek között sem akadt a nyomára.

Gyulai határozott ember volt. Racionális és logikus gondolkodású. Szerette a rejtélyeket mindaddig, amíg, ha nehezen is, de talált kapaszkodókat. Most viszont befeszült a helyzettől. Van egy nem létező hullánk, foglalta össze, ápolt, egészséges fiatalember, aki meztelenül halálra alusza magát a hóban embriópózban anélkül, hogy megfagyna vagy bármi más módon meghalna. A pózt a legkönnyebb magyarázni, gondolta, biztos marhára fázott és összehúzta magát, ebből talán ki lehet indulni.

Hirtelen nagyon megkívánt egy kávé. Általában nagyon kívánta a kávé. Naponta hatnyolc csészével is megivott. Felállt és az automata felé indult.

A folyosón hömpölygött a tömeg. Persze, ügyfélfogadási nap van, jutott Gyulai eszébe. Reménykedett, az automatánál nem lesz sor. Amíg az előtte álló két embert kivárta, azon morfondírozott, vajon miért van a lakosságnak ennyi ügye a rendőrséggel. Micsoda bűnös világ az, ahol egy kisváros népességének ilyen jelentős hányada kapcsolatba kerül a rendőrséggel, folytatta az elmélkedést. Mikor idejött, remélte, hogy nyugodt élete lesz, hiszen a fővárosi bűnözéshez képest itt szinte nem történik semmi. És tényleg, két nagyobb ügye volt csak az elmúlt öt évben, egy gyilkosság és egy sikkasztás, mindkettőt sikeresen megoldotta. A nagy ügyekkel ritkán van baj, szokta mondogatni, ha egyáltalán szóba állt valakivel, a gondot a kisebb „tyúkperek” jelentik, azokban szinte soha nem lehet megtalálni az elkövetőt, vagy nehéz kétséget kizáró bizonyítékot találni. Összetartó parasztvilág ez, gondolta, hiába mondják városnak, parasztemberek lakják, a földből él itt mindenki... hallgatnak inkább, de a hatóságnak nem árulkodnak, régi beidegződés ez...

A tömegben összeütközött egy pappal, miközben a kávéjával a helyére igyekezett. Az atya nagyon idegesnek és zavartnak tűnt, és az izgatta a legkevésbé, hogy a reverendáján folt esett. Még nevetgélt is rajta, hogy mennyire kétértelmű ez a mondas. Gyulai szeretett volna hamar megszabadulni tőle, hogy folytathassa a meztelen halott férfi ügyét, de a pap nem engedte. Hozzád jöttem, fiam, ha valaki, hát te tudsz segíteni, mondta egyszerűen, és attól fogva be nem állt a szája, mondta egyre a panaszát, miközben Gyulai bosszankodva az asztala felé irányította az emberáradaton keresztül.

Szóval azt állítja, pap úr (atyám, ha kérhetném), hogy lelopták Krisztust a fészületről, foglalta össze. Ne haragudjon, ez nem az én asztalom, a legegyszerűbb, ha bejelentést tesz a földszinti recepciónál, hazamegy, és valaki majd felkeresi. Nem érted, fiam, látszik, hogy régen jártál a templomunkban, magyarázta az atya, az a Krisztus majdnem életnagyságú volt, közel háromszáz kiló tömör márvány, és úgy elvitték, hogy nyoma sincs se behatolásnak, se fessegetésnek, egyáltalán, semminek, ami arra utalna, hogy milyen komoly munka folyhatott éjjel az oltár mellett...

Gyulai nagy nehezen megszabadult a bőbeszédű főtisztelendő úrtól azzal, hogy küld helyszínelőket és elkezdik a nyomozást, és egy ígérettel, hogy amint ideje engedi, elmegy és ő maga is megnézi a helyszínt. Úgy tervezte, egy kollégát kér meg, helyettesítse az ügyben, mert ő a halottra akart koncentrálni, akit a hóban találtak. Nézegette a képeket és próbálta meglátni, mi az, amit eddig nem vettek észre. A férfi meztelen. Nincs nyoma rajta semmilyen ékszernek, bizsunak. Feltűnő azonban, mennyire sápadt a test, mint akit soha nem ért a nap, az egész teste fehér, mint a hó. Lehet persze, hogy zárt ruhát viselt, és tényleg nem érte a nap, gondolkozott, mint mondjuk egy reverenda... lehet, hogy pap volt? Azt az egyet nem kérdezte meg az atyától, nem tűnt-e el véletlenül egy kollégája. Elhatározta, hazafelé mégis benéz a plébániára.

Ilcsik tizedes, a kapuügyeletes szabályszerű tisztelgéssel köszönt, mikor késő délután, már

sötétben kilépett a rendőrség épületéből: viszontlátásra, Gyulai hadnagy úr! Ugyan Mária, nem kell ilyen hivatalosan, szabadkozott a férfi. A lány nevetett, csak vicceltem, mondta, bezzeg, ha a parancsnok jön, az elvárja... maga nagyon búvalbélelt már megint, Gyulai, rossz napja van, kérdezte. Sokszor flörtölt a férfival, és bár vagy húsz évvel fiatalabb volt, nehéz lett volna nem észrevenni, mennyire tetszik neki ez a magányos nyomozó. Gyulai is tudta ezt, és imponált is neki a lány érdeklődése, de nem viszonzta semmilyen formában. Az a halott nem hagy nyugodni, felelte Gyulai. Az csak egy csavargó, feleselt a lány, senkinek sem fog hiányozni, valószínűleg már ő sem tudta rég, hogy kicsoda, se papírok, se lakás, se pénz, senki, csak egy egyszerű csöves. Egy poros akta marad az irattárban húsz évre, azután kiselejtezzük, csacsogott. De ahhoz mit szól, Gyulai, kérdezte, hogy ellopták a Krisztust. Magának, Mária, fontosabb egy szobor, mint egy halott, mondta Gyulai megütközve, fontosabb a kő, mint egy élet. Ha ennyire kisarkítja, Gyulai, akkor tényleg nem hangzik jól, szabadkozott a lány, de a szobor mégiscsak a templomból tűnt el, az magának semmit sem jelent, kérdezett vissza. Gyulai elindult, még visszaszólt, viszlát, Mária.

Be kellett látnia, tényleg régen járt a templomban, egyáltalán nem emlékezett a belsejére. Akkor jött be egyszer, amikor a városba érkezett, és igyekezett megismerni a helyet. Akkor is, most is meglepte, milyen sokan vannak odabent. Valami ok miatt az ember akár hívó, akár nem, a templomba mindig bemegy, ha látnivalókról van szó, gondolta. Meg amikor házasodik. Ő persze meglett volna a ceremónia nélkül, de a menyasszonya ragaszkodott a templomi esküvőhöz. Olyan zavarban volt a sok ismeretlen dologtól, hogy fordítva vetett keresztet és a nő másik ujjára próbálta húzni a gyűrűt. Most sem tudna keresztet vetni, nem emlékszik, melyik a helyes irány.

Arra sem emlékezett, milyen hatalmas a kereszt, amiről a szobor eltűnt. Most nagyon is feltűnő volt a csupaszága. Az oltártól jobbra, kissé hátrébb állt, előtte a pulpitus a Bibliával. Amikor a pap felolvast, a szobor fölébe magasodik, mintegy a súlyával is nyomatékosítva szavait. Ahogy elnézte, legalábbis valami emelő szerkezet kellett volna hozzá, hogy leszedjék onnan a Krisztust. De semmi nyomot nem talált, ami komolyabb munkára utalt volna. Ön pontosan írta le a problémát, mondta Gyulai az időközben hozzá csatlakozott papnak. Ha érteném a szándékot, mondta az atya, akkor azt mondanám, csoda történt, ettől aztán meggazdagodna a város, áradnának ide a zarándokok, eliheti, hadnagy úr. Még jó, hogy nem érti, gondolta Gyulai, de csak annyit mondott, kell lennie más megoldásnak, atyám.

Miután mindent körbejártak kétszer, leültek az egyik padra és folytatták a beszélgetést. Hogy mikor zárt a templom este, történt-e azelőtt valami szokatlan, vagy feltűnő, kérdezte Gyulai. Ami azt illeti, tegnap elhúzódott a program, az esti mise után egy asszony mindenáron gyónni szeretett volna, és nagyon hosszan mondta el a szörnyű bűneit, szinte kéjesen ecsetelte a borzalmakat, amiket elkövetett... Szóval jócskán tíz óra után távoztunk a templomból, magam zártam be utána, fejezte be a pap. És reggel hat előtt, a hajnali misére készülve fedeztem fel, hogy nincs meg a Krisztus. Kollégája hiányzik-e, kérdezte Gyulai. A pap nemet intett.

Gyulai kért egy fényképet a szoborról és menni készült. A pap sértődötten nyomott a kezébe egy prospektust. A szobor, szónokolta, templomunk büszkesége, városunk egyik szimbóluma, az egész országból jönnek a hívők megnézni, ez a mi jelképünk, illene ismerne annak, aki már itt lakik öt éve. Gyulai zsebre vágta a papirost, elnyomott egy káromkodást és szó nélkül otthagya a papot.

Kint az utcán bokáig süllyedt a hóba. Mint a macska a vízből, úgy húzta ki utálkozva, rázva a lábát. Rohadt hó, mérgeződött. Mi a fene jó lehet a síelésben, hideg és nedves, borzongott meg. Gyorsan belépett a kocsmába, ott jó meleg volt és félhomály. Mikor leült, egy test csusszant mellé. Mária, mondta, magának már letelt a szolgálat? Hívjon meg, Gyulai,

szólt a lány, azt iszom, amit maga. Gyulai intett a pincérnek, hogy kettőt kér. A fiatalember két gőzölgő teát tett eléjük, egészségükre, mosolygott. Gyulai, maga reménytelen eset, sóhajtott Mária és belekortyolt a forró italba. Gyulai kért citromot és a lányéba is facsart egy keveset. Maga szeret síelni, kérdezte közben. Ez itt az Alföld kellős közepe, felelte a lány, miközben fanyalgott a savanyú teától, itt mi bennszülöttek nem vagyunk hozzászokva az ilyesmihez. De ha egyszer lovasszánnal menne lánykérőbe, folytatta, akkor szóljon előre, hogy otthon legyenek... Templom, hófehér ruha, fátyol, rózsacsokor, színarany jegygyűrű, kétnapos lagzi, minden játszik, kérdezte gúnyosan Gyulai. Nevessen csak, felelte a lány, de élvezni fogja, ha addig élek is. Gyulai letette az üres csészét. Viszlát, Mária, búcsúzott, és ha elfogad egy tippet, a tea rummal is igazán nagyszerű. Most síelni megy, kérdezte a lány, mert ha csak hazafelé tart, elkísérhetem...

A sarkon három suhanc verekedett, kitért az útjukból, nem szólt bele a vitába. Az áruház előtti padokat ellepték a fiatalok, sört vedeltek pálinkával, cigarettáztak és üvöltöztek. Az egyikük hányt, egy lány tartotta a fejét. Átment az út túloldalára. A főúton az úttesten egy részeg férfi biciklit egyensúlyozott az oldalánál, miközben az árokba vizelt. A városházánál egy szakadt BMW-ből egy bőrkabátos fiatalember épp kiadott valamit az ablakon valakinek, majd padlógázzal elhajtott. Egy autóból hangos nótázás hallatszott, a hideg ellenére is minden ablak letekerve, a sofőr hanyagul kilógatta a kezét az ablakon, benne borosüveg. Reménytelen, sóhajtott Gyulai, lehetetlen megmenteni őket önmaguktól.

Az előszobában egy tíz év körüli lány nézett vele szembe talpig sífelszerelésben. Gyulai elfordította a fejét a képről. Minden este, mikor hazaér, elhatározza, hogy leveszi azt a fotót. Már öt éve. Amióta a felesége és a lánya elköltöztek Kanadába. Azóta ez az egyetlen kép jött tőlük, még a címüket sem tudja. Hirtelen nagyon üres lett a belvárosi lakás a három hatalmas szobával, nem volt maradása. Egy ideig kerestette őket, de vagy elköltöztek az országból, vagy más néven éltek tovább, nem akadt a nyomukra az ottani rendőrség segítségével sem. Akkor egy ideig ivott és nem dolgozott. Mardosta a lelkiismeret valami miatt, amit nem értett, mikor és hogyan követett el. Utána költözött ide. Ha akarják se találják meg többé. Közben lefokozták századosból hadnaggyá.

Reggel belevetette magát a két nyomozásba, de egyetlen árva kapaszkodót sem talált egyik ügyben sem. Még a temetőbe is kiment, hátha a szobrot valaki síremléknek lopta el. A halott férfi személyazonosságának megállapítására országos körözést adott ki. A templomban az oltár környékén mindenről ujjlenyomatot vetetett, ám ez sem hozott eredményt. Miközben fáradtan ült a sekrestye melletti padban, és azon tűnődött, tudna-e imádkozni, ha akarna, maradt-e valami a gyermekkori hittanórák emlékéből, szóváltás ütötte meg a fülét, a sekrestyés ingerülten, de fojtott, tompa hangon vont a felelősségre az atyát, hová lett a perselypénz. A pap morgott valamit háláról és hálátlanságról, majd otthagyta a mérges egyházfit, aki azzal fenyegetőzött, hogy az érsek elé tárja az ügyet. Később a házvezetónője, Irénke, a gömbölyded özvegyasszony magyarázta el Gyulainak, hogy a pap egy fiatal leányanyát támogat anyagilag, ezért néha megdézsmálja az adományokat. Az egész város tudja, magyarázta, de már senkit nem érdekel, csak a sekrestyés fakad ki néhanapján, akkor a pap kiengeszteli valahogy, és minden visszatér a rendes kerékvágásba. Szóval mégiscsak esett folt azon a reverendán, gondolta a nyomozó.

Gyulai tapasztalt rendőr lévén felismerte, mikor kell egy ügyet feladni. Két héttel az események után még mindig nem volt nyom, amin egyáltalán elindulhatnának. Úgy döntött, az akták nyitva maradnak, de csak akkor nyúlnak hozzájuk legközelebb, ha felmerül valami bizonyíték az ügyekben. El kell engedni a reménytelen, elveszett dolgokat, mondta Mária este a kocsmában rumos tea kortyolgatása közben. Gyulai hajlott rá, hogy igazat adjon neki,

persze nem vallotta be. Mária, maga megátalkodottan közhelyes, mondta helyette.

Egyik este valami papír akadt a kezébe a kabátzsebében. A templomi prospektus volt a szobor képével. Az arc nagyon ismerősnek tűnt.

Mária addig ügyeskedett, míg egy szombat este megnyílt előtte Gyulai házának ajtaja. Szó, ami szó, megtalálták a közös hangot. Vasárnap reggel együtt keltek fel és Mária unszolására együtt mentek a templomba. A pap a megváltásról beszélt. Gyulai nézte az üres keresztet, próbálta ráképzelné a szobrot, de csak a halott képe jelent meg neki. És akkor hirtelen rájött a megoldásra: újra született és meghalt értünk megint, gondolta, és mi észre sem vettük...

Gondosan leutánozta, Mária hogyan vet keresztet.

Németh János:

Noé bárkája

